

О.В. НАЗАРЕНКО, канд. екон. наук, доц., НТУ “ХПІ”, Харків
Н.Б. РЕШЕТНЯК, канд. екон. наук, доц., НТУ “ХПІ”, Харків
О.Ю. ЄГОРОВА, канд. екон. наук, доц., ХНАМГ, Харків

ІННОВАЦІЙНЕ ПОЄДНАННЯ МІКРО- ТА МАКРО- РІВНІВ ЕКОНОМІКИ ЗАРАДИ ЕКОЛОГІЧНОГО МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

У статті стверджується про необхідність поєднання мікро- та макро- рівнів економіки на підставі впровадження інноваційної моделі господарювання та захисту довкілля заради екологічного майбутнього України

Ключові слова: інноваційна модель національної економіки, стан довкілля, міжнародні рейтинги економіки України, сталий розвиток, напрямки перепрограмування реформ.

В статье утверждается необходимость объединения микро- и макро- уровней экономики на основе внедрения инновационной модели хозяйствования и защиты окружающей среды ради экологического будущего Украины

Ключевые слова: инновационная модель национальной экономики, состояние окружающей среды, международные рейтинги экономики Украины, устойчивое развитие, направления перепрограммирования реформ.

The necessity to combine the micro and macro levels of economy based on implementation of an innovative business model and environmental protection for the sake of the environmentally safe future of Ukraine is stated in the article

Keywords: innovative model of national economy, state of environment, international rating of economy of Ukraine, steady development, directions of resheduling of reforms.

Вступ. Радянський стиль економічного розвитку передбачав досягнення ідеологічного та військового домінування у світі, що вимагало провідної ролі галузей важкої промисловості та безжалісної експлуатації природних ресурсів. Енерговитрати у виробництві в СРСР були майже в 10 разів вищі, ніж на Заході. Застарілі технології та марнотратне використання природних ресурсів призвело до складних екологічних проблем.

Новітня світова економіка робить наголос на ефективності використання енергії та матеріалів, комп'ютерних та інформаційних технологіях, телекомунікації, управлінні відходами і вторинній переробці сировини. Екологічний рух у цивілізованих країнах розвивається в умовах дії демократичних інститутів, традиціях громадської довіри до влади та поваги до верховенства права.

Постановка задачі. За час здобуття незалежності в Україні відбулося значне падіння рівня особистих доходів населення, склалося почуття загальної невпевненості в майбутньому. Середній клас, який є головною

© О.В. Назаренко, Н.Б. Решетняк, О.Ю. Єгорова, 2012

опорою екологічного руху, змушений забути про проблеми довкілля, зосередившись на питаннях власного виживання. До того ж в останні десятиліття відбувається різка зміна клімату, спричинена головним чином антропогенними викидами парникових газів. Питання зниження викидів переходить у практичну площину для всіх країн світу на мікро- та макро- рівнях.

Про екологічність валового внутрішнього продукту свідчать викиди двоокису вуглецю – CO₂ – по відношенню до одиниці ВВП країни (див. рисунок 1). «Лідерами» в світі за питомою вагою парникових газів на одиницю ВВП (тонн CO₂ на 1000USD ВВП) є Казахстан – 1,69, далі йдуть Південно-Африканська Республіка – 1,64, Україна – 1,33, Білорусь – 1,13, Китай – 1,12. Показники розвинутих країн – Південна Корея – 0,66, Канада – 0,58, США – 0,52, Японія – 0,36, Великобританія – 0,31 – є значно меншими [1]. ВВП у USD перераховувався відповідно до паритету купівельної спроможності.

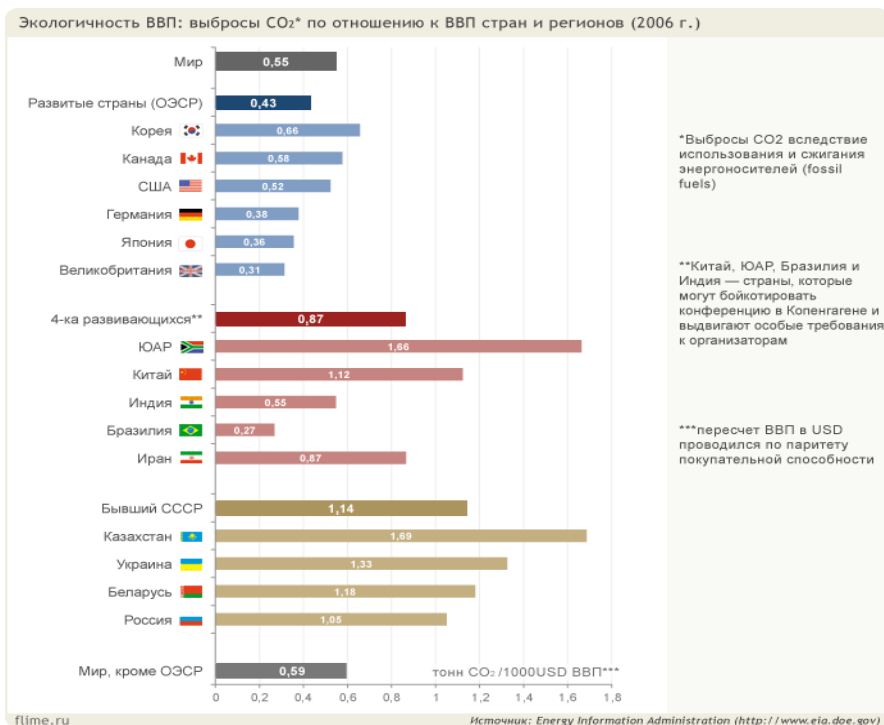

Рис. 1 – Викиди CO₂ по відношенню до одиниці ВВП країни

Перехідний стан України демонструє структурну деформацію економіки в бік поглиблення проблеми забруднення довкілля. Відбулося скорочення виробництва у «чистих» економічних секторах, таких як виробництво споживчих товарів і сфера послуг. Структурна деформація у бік важкої промисловості в Україні означає зростання використання енергоресурсів на одиницю виробленого ВВП. Україна характеризується дуже низькою ефективністю споживання енергії.

На рисунку 2 наведено показники ВВП (доларів в еквіваленті одного бареля нафти) на одиницю витрат енергії у 2008 та 2010 роках згідно з даними МВФ [2]. Характерні значення (2010 рік): Швейцарія – 2480, Данія – 2245, Германия – 1423, США – 855, Китай – 330, Росія – 290, Україна – 185.

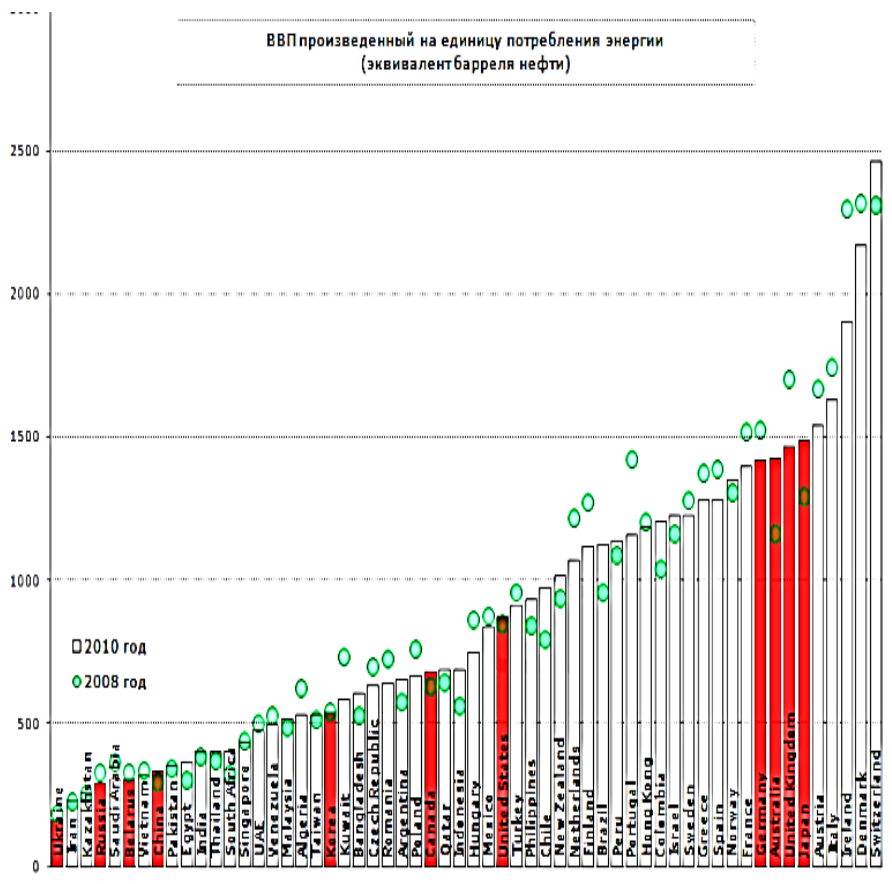

Рис. 2 – ВВП, вироблений на одиницю витраченої енергії

Результати дослідження. В Україні склалася олігархічна модель національної економіки, коли інтереси держави підкорені вигодам фінансово-олігархічних груп. Під час приватизації державних підприємств олігархи стали власниками ключових сировинно–видобувних та експортноспроможних підприємств. Вони також стали потужними лобістами корпоративних інтересів із антиекологічним ухилом. Суттєво погіршилась структура експорту України: металеві вироби, хімічна продукція та продукція сільського господарства сьогодні є його основними статтями, тоді як експорт високотехнологічної продукції занепадає.

Економіка збільшила інтенсивність навантаження на довкілля, оскільки зросла її потреба в ресурсах та, відповідно, екологічна шкідливість. Наприклад, вуглецеве навантаження (атмосферні викиди вуглекислого газу на одиницю економічного продукту) між 1992 і 2000 роками знизилася у світі більше ніж на 1/3, тоді як в Україні цей показник між 1992 і 2000 роками зріс на 30 % і майже в 4 рази перевищив середньосвітовий. [3]

Важливе значення має порівняння стану національного довкілля і стійкості національної економіки різних країн, що проводять міжнародні експертні агенції. У жодному з цих досліджень Україна не має гарних результатів. Так за індексом екологічної стійкості, що визначається щорічно Світовим економічним форумом у Давосі, Україна посіла 110 місце серед 122 країн.

Living Planet Report за 2008 рік, що видається Світовим фондом дикої природи і застосовує методологію ековідбитку (eco-foot-print), ставить Україну на 111 місце серед 146 країн. [4]

Комплексна система ранжування країн за індексом глобальної конкурентоспроможності [5] відносить Україну на 89 місце серед 139 країн світу. Конкурентна позиція України визначається екстенсивною експлуатацією природних і трудових ресурсів за відсутності інституційних стимулів до нарощування національної інноваційної системи. ІГК ґрунтується на новітніх економічних ідеях вимірювання конкурентоспроможності, приймаючи до уваги виражене середнє значення великої кількості різноманітних складових, що відображають різні аспекти поняття конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність оцінюють за такими компонентами: державні та суспільні установи; інфраструктура; макроекономічна стабільність; охорона здоров'я та початкова освіта; вища освіта та професійна підготовка; ефективність ринку товарів та послуг; ефективність ринку праці; розвиненість фінансового ринку; оснащеність новими технологіями; розмір ринку; рівень розвитку бізнесу; інноваційний потенціал. Найбільші падіння у рейтингу спостерігаються за складовими: оснащеність новими технологіями та ефективність інституціонального середовища.

Україна після 20 років незалежності все ще потребує трансформації своєї стратегії на мікро- та макро- рівнях для сталого розвитку та екологічного майбутнього. Перепрограмування реформ для забезпечення сталого розвитку вимагає, передусім, зміни керівних принципів. По-перше, питання сталого розвитку повинно увійти до політичного порядку денного. Це питання має бути поставлено не просто як політика охорони довкілля, але як спосіб удосконалення людського життя та покращення добробуту в різних його вимірах. По-друге, влада має бути прозорою, відповідальною та такою, що залучатиме до прийняття рішень всіх зацікавлених учасників з забезпеченням повного доступу до відповідної інформації. Реформа системи влади має стати процесом, що буде відбуватися паралельно з переходом до сталого розвитку підприємств, кожної особи. По-третє, слід робити більший наголос на стимулах та мотиваціях сталого розвитку, ніж на адміністративному регулюванні. Треба розповсюджувати досвід екологічно чистих підприємств, які опікуються здоровим способом життя своїх робітників, їх відпочинком, культурним розвитком, стимулюють тих, хто не палить, займається спортом, не бере лікарняних.

У сфері економічної політики Україні слід реформувати податкову систему згідно з принципами екологічного оподаткування: більше оподатковувати «погане» використання ресурсів і забруднення довкілля й менше – добрих хазяїв, які, наприклад, розвивають використання відновлюваних енергетичних ресурсів. Сільське господарство України може забезпечити вирощування культур (наприклад, ріпак), що використовуються для виробництва біопалива (етанол, біодизель). Це могло б принести певну користь: по-перше, біопаливо згоряє у чистіший спосіб; по-друге, його використання зменшило б уразливість сільського господарства до сезонних цінових спекуляцій на паливі; по-третє, це зменшило б залежність країни від імпорту енергоносіїв.

Висновки. Все вищезначене вирішується у межах прийняття «доганяючої» моделі національної економіки, метою якої є досягнення за короткий термін постіндустріального розвитку на основі впровадження новітніх технологій, науки, якісної підготовки національних кадрів. «Доганяюча» модель національної економіки передбачає активне використання іноземного капіталу. Для залучення іноземного капіталу важливою є іміджева роль сильних екологічних зобов'язань України. Турбота про екологію, клімат планети, піклування про активний приріст населення повинні стати невід'ємними елементами зовнішньої та внутрішньої політики України. Екологічність має бути присутньою у повсякденній практиці кожного підприємства, кожної цивілізованої людини.

Захист довкілля може стати ідеєю, що об'єднає український народ, націлить його на інноваційний розвиток усіх галузей життя та забезпечить сталий розвиток держави, бізнесу й кожного громадянина.

Список літератури: 1. Джерело: Energy Information Administration (<http://www.eia.doe.gov>). 2. <http://forum.onliner.by/viewtopic.php?p=29897331>. 3. Вовк В., Пру Т. «Червоне минуле, зелене майбутнє» / Синергія № 2, 2003, с. 69. 4. http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/. 5. Конкурентоспособность Украины опустилась на 10 позиций: <http://www.unian.net/rus/news/-384425.html>.

Надійшла до редколегії 19.07.2012

УДК 621.311.21. 621.224

Л.В. КУЗЬМЕНКО, канд. техн. наук, доц., НТУ «ХПИ», Харьков
Н.В. ТИЩЕНКО, начальник отдела маркетинга, компания «Виктория Трейдинг», Харьков
О.А. ГОДИНА, менеджер по рекламе и сбыту, фирма «Эталон-мебель», Харьков

АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГИДРОАГРИГАТОВ ДЛЯ МАЛЫХ ГЭС.

Рассматривается экономика гидротурбин для малых ГЭС, которые работают на речках с перепадом уровня воды до 150 метров. Затраты ресурсов при изготовлении гидротурбин зависят от их размеров, но основным экономическим показателем является мощность, от величины которой зависит рыночная цена гидромашин.

Ключевые слова: гидроагрегат, ГЭС, гребля, напор, энергоёмкость, эффективность.

Розглядається економіка гідротурбін для малих ГЕС, які працюють на річках з перепадом рівнів води до 150 м. Витрати ресурсів при виготовленні гідротурбін залежать від їх розмірів, але основним економічним показником є потужність, від величини якої залежить ринкова ціна гідромашини.

Ключові слова: гідроагрегат, ДЕС, веслування, натиск, енергоємність, ефективність.

We examine the economy of hydroturbine for midget power plants, which is working on rivers with lower than 150 meters of water level difference. Hydroturbine production costs depends on their sizes, but main economic indicator is power output, so market price is based on it.

Keywords: hydroelectric generator, hydroelectric power PLANT, rowing, pressure, power-hungryness, efficiency.

Введение. Проектирование больших ГЭС начинается с выбора места будущей гидроэлектростанции. Заранее определяется гребля плотины и нижний ее бьеф, т.е. определяется напор гидротурбины. Все крупные ГЭС работают с несколькими гидроагрегатами, расход через которые

© Л.В. Кузьменко, Н.В. Тищенко, О.А. Година, 2012